

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Vita, Et Gestis S. Francisci Xaverii È Societate Iesv Indiarvm Apostoli Libri Qvatvor

Bartoli, Daniello

Lvgdvni, 1666

15. Aluarus Ataides Xauerij profectionem in Sinas impedit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10854

mia suis humeris deferre; tum ubi iam locus deerat, in alias aedes, in quibus quinquageni, & sexageni, congesti magis instar cadauerum, quam pro infirmis digesti iacebant; reliquos sub putrium nauium compositis ad littus tabulis collocare & mendicatos illis victum, & medicamenta comparare; nec vna interdum relicta sibi ex integra nocte, ad quietem hora residua. Itaque miraculo fuit, cum ministrantium ea lue afflatis, mors fere parceret nemini, sanum illum tot inter iacentes, & moribundos perstitisse. Vt cumque id fuerit, constat certe ingenti miraculo Deum precibus ipsius, iuuenis mortui vitam concessisse: erat is Franciscus Caus; matrem habebat, viri sancti obseruantissimam; hic teli cuspidem incaute ori admouerat, ignorans veneno illitam (quod illic vsu frequens & valde praesens) ex quo venis serpente in vitalia exitiali malo, intra breue tempus extinctus fuerat, componebaturque ad funus; cum forte in matrem demortui Xaverius incidit lugentem, & desperandam, cognouit ex ea de lamentabili adolescentis, casu, ictusque intima vtriusque miseratione coram ad se cadauer curauit deferendum. Tum manu prehensa, velue iacentem alleuaret, *Francisce*, inquit, *in nomine Iesu surge*, quod tam parabili, breuique imperio in vitam rediit adolescens, quam semper exinde non suam sed Dei arbitratus, hanc ipsi in Societate consecrauit, ex qua nescitur quamobrem exierit, sed tamen in S. Francisci ordine ad quem transierat, vitam laudabiliter actam clausit.

15

Aluarius Atai-
des Xaverij
professionem
in Sinas impe-
dit.

Remittebat strages Malacensis, statimque sanctus Apostolus, animum adiecit ad vltimum suum in Sinas comiteum. Delata vrbis Praefectura Aluaro Ataidi fuerat, sed dum magistrarum iniuisset, administrabat interim publica Franciscus Alvarez, Regius cognitor: intercesserat olim Xaverio singularis prorsus cum Ataide familiaritas; sua illi consilia omnia de legatione Sinensi confidenter nudarat, seque propterea ex Iaponia renauigare in Indiam. Quod eius propositum nobile mirifice laudarat Ataides, magno scilicet futurum ad diuinam gloriam incremento, Ecclesiae ad amplitudinem, Lusitaniae ad decus; Xaverio quoque ingens tanti operis pretium, vel ipsam tantummodo (vt cumque procederent caetera) tot Lusitanorum libertatem, qui multis ab annis in Prouincia Cantonensi carcere tenerentur. Ad hoc igitur prolixè detulit quicquid foret in sua potestate: sed cum tempus agi rem aduenit, vel mutata mente, vel prodita; promissis facta reddidit plane contraria; tametsi tunc etiam Xaverio comem, & hilarem praebere se pergeret, eiusque spes, & aures verbis ad omnem largitatem subornatis ditaret, quod vaser, & ingratus tam sincere, ac serio facere debuit, quam perfidiose simulabat, non modo quia Christianus contra rem Christi venire non debuit, & regni vnius possessionem ab eo auertere; sed quia maris Praefecturam acceptam Xaverio ferebat, ad quam eius exposcens commendationem indicarat se longè validius legationem promotorum, si regis nomine totam penes se obtineret nauigationem; Xaverius hominem, diuino quod moliebatur operi deuincturus, hanc illi supremam Praefecturam Prore-
gis

gis diplomate Goa attulerat, & quædam alia prærogatiui iuris beneficia quæ diploma non comprehenderat. Quæ si parum valebant, ad mulcondam tygrim, ægrotantem Malacæ grauius, Xauerius omni officio iuuert, vt vice domestici Sacerdotis, eius etiam domi rem sacram faceret. Sed vilem animam, inuidia & auaritia, iure omni Christianitatis, & nobilitatis potentiùs eliserè. Vrebatur scelestus Pereiræ fama, legationis regis splendore immensum illustrandâ. Pungebatur venale mancipium lucris ingentibus quæ Pereiram manebant ex mercibus, Sunda in Sinas hac occasione inuehendis. Vnde postea in eum dictitabat, ludens illum cuius nomen erat diplomati proregis inscriptum, nobilem esse in Lusitania, minimè vero hunc Iacobum, nuper Gonzali Cortigni seruum, nouum hominem, & adhuc famulares operas olentem; parem videlicet homulum, legationi ad maximum toto orbe Monarcham? Centum millia boni lucris Sinensis, Gonzali famulum dedecere, sibi ea deberi, ac parentis sui Comitum merito. Nec iuuat ad amouendam inuidiam, quod Beati Patris motus literis Pereira, nulla profus legationis, aut insueti cultus specie, modestus, & humilis Malacæ cerneretur. Nam præter inuidiam iratum etiam coquebat animum Atades, quod anno præcedenti, mutua illi Pereira, decem millia nummorum negasset timebaturque nunc totidem colore aliquo exacturus. Sic verbis lactato diu Xauerio, quam fouebat animo vomica denique effudit, cum Sunda veniens Pereira portum subijt Malacensem; tunc repente in illius nauim suos immitit satellites, qui reuulsum temonem intra fores sui palatij deferant. Fuitque hic primus Præfecturæ actus, quam Xauerij beneficio impetratam contra Xauerium ingrattissimus conuertit: verum is vt solent istiusmodi Harpyiæ; principis sceleri suo prætexere; spargere in vulgus belli periculum; habere se secretis indicibus, de Iaiis arma aduersus Malacam parantibus, suasque omnes in illam vires educturis. Ad hæc præcauenda, & nauis, & re inauspicati Pereiræ opus esse. Absurdam fabulam, & maligne contextam, paucis post diebus, manifestò naues aliæ retexunt, confuso magnopere illius inuatore, sed nihilominus in pertinacia sceleris hærente; erant eæ naues Lusitanæ, cæterò sibi compertum nuntiant, Iaios intestinis teneri bellis, sibi que à seipsis perniciem proximam timere, nedum vt Malacæ quidquam esset ab iis metuendum. Quibus statim vulgatis, & detracta tunc larua, quam sibi malè concinnarat; impudenter ac palam, sceleri aperto totus in peius incubuit. Nec ignatus vir Dei, quo posset remedio morbi eius amentia leuari, triginta millia aureorum, dono illi à Pereira obtulit, sed qui spe omnia deuorarat, nihil sustinuit reuomere. Quæstorem quinetiam & quosdam alios notæ non mediocri Magistratus edicta regia memorantes, de mora mercatoribus non iniicienda, modo ancorarium vectigal persoluerent; fuste ab se obiurgatos abegit: vociferans, se quidem maris, & Malacæ Præfecto, nunquam fore Pereira in Sinas aditum; & viderent etiam atque etiam num is esset quem illa ætate deceret magis consiliū accipere quàm dare. Aluares quoque Regius cogni-

tor inspecto Proregis diplomate, cui cernebat obstari non posse absque offensa Maiestatis, cum nec suadens nec rogans, impetraret ut temo Pereira redderetur, statuerat eum vi tollere, nisi armatas, Ataiides ei custodiendo abhibuisset excubias, veritusque Xaverius cruentam rixam, cognitorem orasset ea vi abstinere; mitiora se excogitaturum quæ offensionis minus, efficientiæ forsitan plus essent habitura, fuere vero hæc; Vicarium Suarez, Franciscum Perez, & alios grauitatis præcipuæ homines ad eum legare, qui Regis ad Xaverium literas ei perlegerent, quibus significabat suæ mentis esse, seque id mandare, ut ad quam maximam fidei propagationem in regnis Orientis, ministrorum suorum auxiliis omnibus vteretur; alteras deinde Proregis Indiarum, quibus decernebat Maiestatis reum, qui hanc nominatim legationem impediret. His Ataiides in furorem actus, surgit, humumque pulsans, dum illinc se proripit, suum illud solitum occidit, Rationes regis id posse, velle se id ita fieri, nec aliter fore.

16

Vexatur ab
Ataide Xave-
rius magno
patientie do-
cumento.

Xaverius itaque omnia expertus aduersus Ataidis pertinacem impiamque iniuriam; omnibus in cassum elisis, postremas decreuit quas decennium presserat, machinas immunitati hominis frangendæ obuere. Nullam hactenus cuiquam vllò indicio, suspicionem vel minimam ex quo Indiam intrarat, factò dictou fecerat, Apostolici Nuntij quem gerebat; vnum eius habebat conscium Goanum Episcopum, silentio & humilitate potestatem hanc suam sic semper tenuerat (ut Ro. Rotæ loquuntur Cognitores) tanquam gladium in vagina reconditum, stringenda hæc illi vel inuito hic fuit, in tanti ad rem Christianam detrimenti angusto; & si parum prodesse intentasse, torquenda etiam, atque defigenda. Quammodestissime igitur, & placidissime potuit prolatis Vicario diplomatis quatuor, quibus se Pontifex Apostolicum creatat Nuncium, denuntiari Ataidi iussit anathema quo tenebatur vinctus, si eorum executionem elidere pergeret; at is calcato salutari metu, & belluinum in morem efferatus, quod secum, viro scilicet tanti, minis ageretur, eam in Xaverium stomachi rabiem vomuit, iisque famam illius traduxit probris, ut ad ea, stuperent etiam ethnici: parum erat vocare insignem hypocritam, fastuosum, vsurpatorem dignitatum, quæ cadere in flagitiosum, ut is erat minime poterant; fautorem denique ambitiosi mercatoris, & ebrii: quæ suo ipsemet furore ebrius, & amens dum vociferatur, audiebatur ex palatij fenestris, aduersus anathema & sanctum Apostolum declamans; si tanta illum captandi ab ethnicis honoris cupido ageretur; proficisceretur sanè in Brasiliam & Menomorpam, campum illic ingentem patere, in quo sibi nomen, & decus faceret. Sinas sibi petendos relinqueret, ex quibus ipse plus esset auri, & Lucri facturum, quam animarum, cum suo Pereira M. Franciscus. Ut autem seruorum ingenia dominorum impetus bonos, malos, quò tuunt secum abripiunt; incredibile sit quot conuitiis, & contumeliis quam propudiosus insectati sint sanctum Patrem Ataidis serui, turba vili ex-
lato,